

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ



การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

มุกดา ท้วมเสม

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กันยายน 2554



การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า

อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

มุกดา ท้วมเสม



การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง

ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กันยายน 2554

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาคองต้า
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

มุกดา ท่วมเสม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง

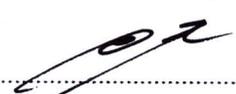
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ


..... ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.ไพลิน ภูจินาพันธุ์


..... กรรมการ

อาจารย์ ดร.จันทนา สุทธิจารี


..... กรรมการ

ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ


.....

อาจารย์ ดร.จันทนา สุทธิจารี

19 กันยายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ ดร. จันทนา สุทธิจาริ และ อาจารย์ ดร. ไพลิน ภูจินาพันธุ์ ประธานกรรมการ ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาและตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และ ดร. อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ที่กรุณารับเป็นกรรมการการค้นคว้าแบบอิสระ จนกระทั่งการค้นคว้าแบบอิสระเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบพระคุณคณาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน ที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ข้าพเจ้า และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วง และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นคณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการเมืองการปกครองทุกท่านที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจ

ขอขอบพระคุณชาวบ้านชุมชนกาดกองต้าเหนือชุมชนกาดกองต้าใต้ คณะกรรมการกาดกองต้าสมาชิกสภาเทศบาลและคณะข้าราชการเทศบาลนครลำปาง พ่อค้าแม่ค้าที่มาขายของในถนนคนเดินกาดกองต้า ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลในการศึกษาจนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับสมาชิกในครอบครัวสุดที่รักทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้หากการค้นคว้าแบบอิสระเล่มนี้มีข้อบกพร่องประการใด ข้าพเจ้าขออภัยเป็นอย่างสูงและขอน้อมรับไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

มุกดา ท้วมเสม

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาค
กองต้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผู้เขียน นางมุกดา ท้วมเสม

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ อาจารย์ ดร.จันทนา สุทธิจารี

บทคัดย่อ

247205

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาคกองต้า อ.เมือง จ.ลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษารูปแบบและการมีส่วนร่วมของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนภาคกองต้าในการจัดการถนนคนเดินภาคกองต้าในปัจจุบัน (2) เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการจัดการถนนคนเดินภาคกองต้าที่มีต่อชุมชน (3) เพื่อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาคกองต้า โดยอาศัยแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับชุมชน แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน แนวคิดชุมชนนิยม พื้นที่ศึกษาได้แก่ชุมชนภาคกองต้าเหนือและชุมชนภาคกองต้าใต้ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมประชุมในพื้นที่ชุมชนภาคกองต้า สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลด้านกายภาพชุมชน และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน กรรมการภาคกองต้า ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนภาคกองต้าเหนือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนภาคกองต้าใต้ ผู้ที่ขายสินค้าในถนนคนเดินภาคกองต้า และผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในถนนคนเดินภาคกองต้า จำนวนรวม 78 คน

ผลจากการศึกษาพบว่า

247205

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นผู้อยู่อาศัยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอายุ และผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจะเป็นผู้สูงอายุ เพราะคนวัยทำงานส่วนใหญ่จะไปประกอบอาชีพนอกชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ค้าในชุมชนจะเป็นแบบชายขอบ คือ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ส่วนวัดในชุมชนจะไม่มีส่วนร่วมใดๆ เพราะเกิดความขัดแย้งกับคณะกรรมการบริหารจัดการภาค และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารจัดการภาค มีส่วนร่วมในขั้นตอนดำเนินงาน แต่ก็เพียงบางท่านเท่านั้นเพราะคณะกรรมการบางท่านไม่ได้ปฏิบัติงาน

2. ผลกระทบจากการจัดการถนนคนเดินภาคองด้าทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนและจังหวัดลำปาง ทำให้ชุมชนที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยกลายเป็นสถานที่สำหรับท่องเที่ยวดูงาน ทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดการตื่นตัวเห็นความสำคัญของชุมชนมากขึ้น ส่วนผลกระทบอีกด้านหนึ่งทำให้วิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนไปทำให้คนในชุมชนเกิดความขัดแย้งกัน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าออกที่อยู่อาศัย เกิดมลภาวะฝุ่นละออง มลภาวะทางเสียง ขยะมูลฝอย และการจราจรติดขัด

3. ผลการศึกษายังพบอีกว่าผลกระทบต่างๆเหล่านี้ มีผลทำให้สมาชิกชุมชนเกิดความต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะเป็นทั้งผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ ในการจัดการถนนคนเดินภาคองด้า อย่างไรก็ตามการจัดการถนนคนเดินภาคองด้าก็ยังคงขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนั้นแนวทางการจัดการถนนคนเดินภาคองด้าในปัจจุบัน ยังส่งผลต่อความขัดแย้งในชุมชน

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะประเด็นที่สำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการถนนคนเดินภาคองด้า ดังนี้ คณะกรรมการถนนคนเดินภาคองด้าควรมาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการคัดเลือกภายใต้ระเบียบวิธีการที่ชัดเจน ควรมีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการที่รับผิดชอบในแต่ละหน้าที่เพิ่มเติมให้มีกรรมการที่รับผิดชอบในลักษณะแบ่งตามพื้นที่ ควรมีการประชุมหรือจัดเป็นเวทีสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ ควรมีระบบตรวจสอบและประเมินผล ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน และการจัดการถนนคนเดินภาคองด้าควรรักษาความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

Independent Study Title Participation of the Community in Kadkongtha Walking
Street Management, Mueang Distric, Lampang Province

Author Mrs. Mookda Taumsem

Degree Master of Arts (Political Scinence)

Independent Study Advisor Lecturer Dr. Jantana Suttijaree

ABSTRACT

247205

The study of participatiom of the community in Kadkongtha Walking Street Management, Mueang District, Lampang Provice aimed to (1) study the model and participation of the residents living in the Kadkongtha community in managing Kadkongtha walking street today, (2) analyze the effects of Kadkongtha walking street management on the community, and (3) recommend an appropriate model for the community in managing Kadkongtha walking street using principles and concepts regarding the community, community's participation, community's economic, and communitarian concepts. The styudy area includes the northern and southern part of the Kadkongtha communities. This study use qualitative data collected via surveys. Participant observation were collected through those attending meeting in the Kadkongtha community area and non-participant observation were collected regarding physical environment of the community and were gathered using semi-structured interviews. Select sample groups, included the municipality council members, government officers/operations officers, Kadkongtha committee members, people living in the northern and southern parts of Kadkongtha, pelple selling goods in the Kadkongtha walking street, and tourists who visit Kadkongtha. A total of 78 people were included in the study.

The study results found that:

1. Residents' participation in the community depended on their age, and most participants were elders because most working-age people go to work outside the community. The participation of community sellers who are marginalized results in an unequal relationship with the level of power. The community's temples were involved in anything because they had conflicts with the Kad management committee. The Kad management committee was involved in the working procedures, but only some of the committee members were active in these operations.
2. The effects of Kadkongtha walking street management were that they stimulated economics in the community and Lampang province, turning residential areas into tourist attractions and making people in the community more active and aware of the importance of the community. The other effect was that it changed the community's way of life and generated conflicts in the community. Community's residences could not travel in and out of the community conveniently, dust and noise pollution, wastes problem and traffic jams all occurred.
3. The study also found that these effects cause the community's members to demand to greater participate because they receive both advantages in managing the Kadkongtha walking street. Nonetheless, the Kadkongtha walking street management still lacked of community participation. Moreover, the current Kadkongtha walking street managing guidelines resulted in conflicts in the community.

Therefore, recommendations have been developed regarding the major issues of the Kadkongtha walking street management model. These are as follows: Kadkongtha walking street committee should be elected or selected under precise rules and regulations, the committee structure should be adjusted to increase the responsibilities of each position by assigning responsibilities according to areas, and meetings or public forums should be held regularly. These should also be verification and evaluation of procedure and it should be organized with outside organizations from both the public and private sectors. The Kadkongtha walking street management should also give precedence to the preservation of local cultures.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามในการศึกษา	5
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	5
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	5
1.5 ขอบเขตในการศึกษา	5
1.6 นิยามคำศัพท์	6
1.7 การนำเสนอเนื้อหาในการศึกษา	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับชุมชน	8
2.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	10
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	19
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนนิยม	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 การดำเนินการวิจัย	29
3.2 กลุ่มประชากร ขนาดตัวอย่าง และวิธีการคัดเลือกตัวอย่างในการวิจัย	30
3.3 เครื่องมือในการวิจัย	30
3.4 ขอบเขตของการวิจัย	32

	3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4	ชุมชนกาดกองต้า กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	
	4.1 บริบทและประวัติชุมชนกาดกองต้า	34
	4.2 กฎหมาย ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 5	การจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า	
	5.1 ประวัติความเป็นมาของถนนคนเดินกาดกองต้า	45
	5.2 รูปแบบการบริหารจัดการกาดกองต้าในปัจจุบัน	49
	5.3 ผลกระทบจากการบริหารจัดการกาดกองต้า	62
	5.4 บทวิเคราะห์การจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า	64
บทที่ 6	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
	6.1 การมีส่วนร่วมของผู้ที่อาศัยชุมชนในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า	69
	6.2 วิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้าที่มีต่อชุมชน	72
	6.3 ข้อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า	74
	บรรณานุกรม	77
	ภาคผนวก	81
	ประวัติผู้เขียน	115

ญ

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของชุมชนกาดกongsต้า	33
2 ผู้ค้าเตรียมแผงค้าร่วมกิจกรรมถนนคนเดินกาดกongsต้า	44
3 ประเภทสินค้าที่จำหน่ายในถนนคนเดินกาดกongsต้า	46
4 ทางเข้าวัดเกาะวาลุการาม	50
5 บรรยากาศถนนคนเดินกาดกongsต้า	50
6 บรรยากาศอาคารเก่าบนถนนคนเดินกาดกongsต้า	67
7 สินค้าโรงงาน	76
8 อาหารพื้นเมือง	76